

Kontrollkäik Sihtasutusse Narva-Jõesuu Hooldekodu

(1) Õiguskantsleri nõunikud viisid 09.12.2010 läbi etteteatamata kontrollkäigu Sihtasutusse Narva-Jõesuu Hooldekodu.

Sihtasutuse Narva-Jõesuu Hooldekodu asutajateks on Narva-Jõesuu linn ja Vaivara vald. Sihtasutuse põhikiri on kinnitatud asutamislepinguga 08.10.2008.

Sihtasutuse Narva-Jõesuu Hooldekodu (edaspidi hooldekodu) külastamise ajal osutas hooldekodu ööpäevaringset erihooldusteenust 9 isikule ja hoolekandeesutuses hooldamise teenust 147 isikule ning hooldekodus töötas 51 töötajat.

Varasemalt on õiguskantsler hooldekodusse kontrollkäigu korraldanud 18.05.2004 (tol ajal oli hooldekodu Ida-Viru Maavalitsuse haldusalas tegutsevaks hoolekandeesutuseks).

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas hooldekodus on tagatud teenust saavate isikute põhiõigused ja –vabadused.

(3) Kontrollkäigu kestel külastasid õiguskantsleri nõunikud hooldekodu ruume ja küsitlesid hooldekodu ringkäigu kestel teenust saavaid isikuid ning korraldasid vastuvõtu seda soovinud hooldekodus teenust saavatele isikutele ja hooldekodu töötajatele.

Õiguskantsleri nõunikud küsitlesid hooldekodu ringkäigu kestel 6 teenust saavat isikut ja 2 hooldekodu töötajat.

Õiguskantsleri nõunike vastuvõtul käis 4 hooldekodus teenust saavat isikut.

Hooldekodu ringkäigu kestel küsitletud ja vastuvõtul käinud teenust saavad isikud rääkisid nii hooldekodu tegevust mitte puudutavatest probleemidest kui ka sellega seotud kitsaskohtadest. Muret tunti peamiselt hoolekandeesutuses hooldamise teenuse eest maksmise ja teenuse osutaja vahetamise üle.

(4) Õiguskantsleri seisukoht

(4.1) Rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimise ja eraldamise juhendi koostamine

Kontrollimisel selgus, et hooldekodus ei ole koostatud rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimise ja eraldamise juhendit.

Vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 20² lõikele 10 koostab ööpäevaringse erihooldusteenuse osutaja rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimise ja eraldamise juhendi.

Juhendis peab olema kehtestatud muu hulgas: milliseid meetmeid, mis ei ole ohjeldusmeetmed, võib kasutada rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimiseks, millistel juhtudel ja tingimustel võib meetmeid, sealhulgas eraldamist, kasutada ning meetmete, sealhulgas eraldamise kasutamise üle järelevalve teostamise kord teenuse

osutaja poolt. Juhendi puhul on tegemist teenuse osutaja sisedokumentidega töötajate tegevuse juhendamiseks ning selles ei ole lubatud sätestada isiku õiguste piiranguid, mis ei ole lubatud seadusega ja põhiseadusega.¹

Vastava juhendi olemasolu on vajalik selleks, et tagada, et rahutute ja vägivaldsete isikute käitumist juhitakse alati kindla korra alusel ning ei tekiks juhtumeid, kus isikute õigusi piiratakse ebamõistlikult, ja kasutatakse vahendeid, mis teatud olukorras pole vajalikud.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel koostada viivitamatult rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimise ja eraldamise juhend.**

(4.2) Teenust saava isiku teavitamine tema õigustest

Hooldekodu elanike kodukorras² (edaspidi kodukord) on määratud teenust saava isiku õigused ja kohustused teenusel viibimise ajal.

Kontrollimisel selgus, et kodukord ei ole infostendidel välja pandud hooldekodu kõikides osakondades.

Lisaks selgus kontrollimisel, et teenust saavatele isikutele ei ole jagatud hooldekodusse saabumisel mingit kirjalikku informatsiooni.

Erihoolekandeteenusele suunatud isikute teavitamine on välja toodud ühe põhimõttena ÜRO põhimõtetes psüühikahäiretega isikute kaitseks³ (principle 12).

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on oma raporti Eesti külastuse kohta⁴ (mis toimus 2003. aastal) punktis 122 märkinud, et „igale hoolealusele ja tema perekonnale tuleks asutusse vastuvõtmisel anda tutvustav infoleht/brošüür, kus on kirjas asutuse kodukord ja hoolealuste õigused. Iga hoolealune, kellel on raskusi antud informatsiooni mõistmisega, peab saama asjakohaseid selgitusi.“

SHS § 11³¹ lg 1 p 1 alusel on erihoolekandeteenuse osutaja kohustatud erihoolekandeteenuse osutamise alustamisel teavitama isikut ja olemasolu korral tema seaduslikku esindajat oma kodukorrast ning isiku õigustest ja piirangutest teenuse saamise ajal suuliselt või kirjalikult, kui isik on võimeline öeldut või loetut mõistma. Kui isik ei ole võimeline öeldut või loetut mõistma, teavitatakse teenuse osutaja kodukorrast ning isiku õigustest ja piirangutest teenuse saamise ajal isiku seaduslikku esindajat.

Sellest tulenevalt peab teenuse osutaja kodukorrast teavitama teenusele saabunud isikut viisil, et ta teavitamise sisust aru saaks. Kui teenusele suunatud isik ei ole võimeline tekstist aru

¹ Vt sotsiaalhoolekande seaduse, puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse ja nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (370 SE III) seletuskiri SHS § 20² lg 10 kohta. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=427427&u=20101227101440>.

² SA Narva-Jõesuu Hooldekodu elanike kodukord on kinnitatud SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatuse liikme 01.09.2009 käskkirjaga nr 9 PÕ.

³ Principles for the protection of persons with mental illness and the improvement of mental health care, adopted by General Assembly resolution 46/119 of 17 December 1991. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r119.htm>.

⁴ Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.vangla.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=11917/CPT_eesti.pdf.

saama ega mõista ka temale suuliselt selgitatud, tuleb alati teavitada isiku seaduslikku esindajat. Teavitamiskohustuse eesmärk on muuta isiku teenusele asumine võimalikult arusaadavaks ja lihtsaks. Isik peab olema koheselt teadlik kodukorrast. Kui isikut ei informeerita, siis ei saa temalt ka oodata kodukorra järgimist. Kuna teenuse osutaja tegeleb igapäevaselt psüühiliste erivajadustega inimestega ning tema teenistuses on ka vastava haridusega töötajad, siis teenuse osutaja on pädev leidmaks võimalused teenusele suunatud isiku informeerimiseks isikule sobivaimal moel. Kui isiku seisund ei võimalda talle öeldut mõista, siis tuleb teenuse osutajal informeerida isiku eestkostjat, kes saab seista isiku huvide ja õiguste kaitse eest.

Isikule kirjaliku teabematerjali koostamisel on isiku igakülgse teavitamise eesmärk. Kuna tegemist on psüühiliste erivajadustega inimestega, ei pruugi nad suulises vestluses paraku saada kõigist üksikasjadest korrektselt ja hoomatavalt aru. Ka juhul, kui isikuga on olnud suuline kontakt, aitab kirjalik teabe taasesitamine kinnistada suulises suhtluses sedastatud ning väldib ekslikke järeldusi ja asjatuid arusaamatusi. Ka on kirjalikul kujul teabe koostamisel oluline tähendus kaebeõiguse tagamisel.

Õiguskantsler leiab, et teenust saava isiku õigusi ja kohustusi käsitlev teabematerjal tuleb kättesaadavaks teha igale teenust saavale isikule ja tema seaduslikule esindajale hoolimata sellest, kas teabe saamiseks avaldatakse soovi või mitte.⁵

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel välja töötada ammendav ning arusaadav teenust saava isiku õigusi käsitlev materjal teenust saavate isikute jaoks, mis kirjeldab asutuse sisekorda, teenust saava isiku õigusi ja kohustusi ning näitab ära võimalikud kaebemehhanismid (asutusesised ja asutusevälised menetlused ja nende kasutamise võimalused). Soovitavaks tuleb pidada hooldekodusisese kaebuste ja ettepanekute esitamise vormi liitmist teenust saava isiku infobrošüüri. Nimetatud dokument tuleb avalikult kättesaadavaks teha hooldekodu infostendidel kõikides osakondades ning kirjalikult väljastada igale teenust saavale isikule temale arusaadavas keeles ja olemasolu korral tema seaduslikule esindajale. Vajadusel peab hooldekodu tagama ka dokumendi sisu täiendava selgitamise.

(4.3) Kaebuste lahendamise kord

Kontrollimisel selgus, et hooldekodus ei ole kehtestatud kaebuste lahendamise korda ning puuduvad avalikult kättesaadavaks tehtud hooldekodusiseste kaebuste formularid.

Kodukorra punkti 2 järgi on hooldekodu elanikel õigus pöörduda probleemide (sh ka tervislikud probleemid) lahendamiseks administratsiooni poole ning kaebuste ja avaldustega järgmiste ametiasutuste poole: Sotsiaalministeerium, Ida-Viru Maavalitsus ja Narva-Jõesuu Linnavalitsus. Samas punktis on märgitud ka nimetatud ametiasutuste kontaktandmed.

Seega ei ole kodukorras üksikasjalikult reguleeritud hooldekodusisesed kaebuste esitamise võimalused, sh kaebuste esitamise ja menetlemise kord, menetlustähtajad, kaebustele vastamise kord ja lisaselgituste andmise kohustus.

⁵ Analoogselt vt nt RKHKo 15.02.2005, nr 3-3-1-90-04: "Haldusorgani kohustuste hulka ei kuulu mitte üksnes formaalselt aktide andmiseks vältimatult vajaliku menetluse läbiviimine, vaid ka hoolitsemine selle eest, et ka õiguslaste teadmisteta ja asjaajamises vilumatul isikul oleks võimalus menetluses tulemuslikult osaleda. Nõustamine ja selgitamine võib toimuda nii taotleja palvel kui ka haldusorgani algatusel."

Lisaks ei ole kodukorra punktis 2 loetletud kaebuste lahendamiseks pädevate täiendavate organite nimekiri koos kontaktandmetega täielik.

CPT on oma raporti Eesti külastuse kohta punktis 123 märkinud, et „on vaja kehtestada täpne kord, mis võimaldab hooldealustel pöörduda ametliku kaebusega kindlaksmääratud instantsi poole ning suhelda konfidentsiaalselt pädeva ametkonnaga väljaspool asutust.“

Õiguskantsler leiab, et on väga oluline fikseerida dokumendis (kaebuste lahendamise korras või kodukorras) üksikasjalikult võimalikud asutusesised ja asutusevälised kaebemehhanismid ja nende kasutamise võimalused.

Nimetatud dokument (või teabematerjal) tuleb kättesaadavaks teha igale teenust saavale isikule ja olemasolu korral tema seaduslikule esindajale hoolimata sellest, kas dokumendi (või teabematerjali) saamiseks avaldatakse soovi või mitte.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel välja töötada ammendav kaebuste lahendamise kord (eraldi dokumendina või kodukorra osana), sätestades muuhulgas kaebuste esitamise ja menetlemise korra, menetlustähtajad, kaebustele vastamise korra ja lisaselgituste andmise kohustuse. Lisaks hooldekodusisestele kaebevõimalustele tuleb korras sätestada ka teenust saava isiku õigus pöörduda teiste asjakohaste institutsioonide (Sotsiaalkindlustusamet, maavanem, Terviseamet, õiguskantsler, kohus) poole. Kaebuste lahendamise kord, kaebuste formularid ning teenust saavate isikute kaebuste lahendamiseks pädevate täiendavate organite nimekiri koos kontaktandmetega tuleb avalikult kättesaadavaks teha hooldekodu infostendidel kõikides osakondades ning väljastada igale teenust saavale isikule temale arusaadavas keeles ja olemasolu korral tema seaduslikule esindajale. Vajadusel peab hooldekodu tagama ka dokumendi sisu täiendava selgitamise.

(4.4) Videojärelevalve kasutamine hooldekodus

Kontrollimisel selgus, et hooldekodu esimese korruse üldkasutatavad ruumid (koridorid) on videojärelevalve all.

Tulenevalt põhiseaduse (PS) §-st 26 on igaühel õigus eraelu puutumatusele. Eraellu võib sekkuda vaid avalik võim seaduses sätestatud juhtudel ja korras. PS § 26 kaitsealasse kuuluvad eelkõige füüsiline ja vaimne puutumus, isiku identiteet ning õigus oma kujutisele. Füüsilist ja vaimset puutumatust võib muuhulgas riivata ka isiku jälgimine⁶.

Isikuandmete töötlemisel kaitseb füüsilise isiku põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele, isikuandmete kaitse seadus (IKS).

Üldreeglina on isikuandmete töötlemine lubatud üksnes andmesubjekti nõusolekul, kui seadus ei sätesta teisiti (IKS § 10 lg 1).

IKS § 14 sätestab tingimused, mille esinemisel on lubatud töödelda isikuandmeid ilma andmesubjekti nõusolekuta. Erihoolekandeteenuseid saavate isikute jälgimine videovalve teel teenuste osutamise asukohas võib puudutada isikute delikaatseid isikuandmeid IKS § 4 lõike

⁶ U.Lõhmus. Kommentaarid §-le 26. – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi Põhiseadus, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 26 komm 8-8.1.

2 mõttes. IKS § 14 lõike 3 kohaselt võib isikuandmeid edastavat või salvestavat jälgimisseadmetikku kasutada üksnes isikute või vara kaitseks ning juhul, kui sellega ei kahjustata ülemääraselt andmesubjekti õigustatud huve ning kogutavaid andmeid kasutatakse ainult nende kogumise eemärgist lähtuvalt. Andmesubjekti nõusolekut asendab sellise andmetöötluse korral jälgimisseadmetiku kasutamise fakti ning andmete töötleja nime ja kontaktandmete piisavalt selge teatavakstegemine.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel paigutada hooldekodu ruumidele, mis on videojärelevalve all, nähtavale kohale jälgimisseadmetiku kasutamise fakti, andmete töötleja nime ja kontaktandmete kohta käiv teave.** Samuti peaks olema edastatud info, milliseid üldkasutatavaid ruume või alasid konkreetselt jälgitakse.

(4.5) Teenust saavate isikute elamistingimused

Kontrollimisel selgus, et osa hooldekodu magamistubade kappidest, millised on ettenähtud teenust saavate isikute isiklike asjade hoidmiseks, ei ole lukustatavad.

Lukustatud kappide vajalikkus on välja toodud CPT standardite⁷ punktis 34, milles rõhutatakse isiklike asjade hoidmiseks mõeldud lukustatava pinna olemasolu tähtsust patsientidele, kuna selle puudumine võib kahandada patsiendi turvalisuse ja osalise iseseisvuse tunnet. Lisaks tegi CPT oma raporti Eesti külastuse kohta punktis 93 etteheiteid Eesti ametivõimudele lukustatavate kappide puudumise kohta Kernu Hooldekodus ning soovitas nimetatud puuduse kõrvaldada.

Tulenevalt eeltoodust **soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel võimaldada kõigil hooldekodus teenust saavatel isikutel hoida oma isiklike asju selleks ettenähtud lukustatud kapis.**

(4.6) Puudega inimeste toetuste kasutamine hooldekodus

Hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise korra⁸ punkti 2.8 järgi parandatakse sotsiaaltoetustega koosõlas rehabilitatsiooni-, tegevus- ja hooldusplaaniga klientide elukvaliteeti, ostes ravimeid, abivahendeid, arendavaid tegevusi toetavaid vahendeid ja tasudes okulist, hambaravi ning muude eriteenuste eest kas sularahas või ülekandega. Sama korra punkti 2.2 alusel laekuvad sotsiaaltoetused hooldekodu kontole. Selleks esitab klient vastavalt korra punktile 2.1 vastava avalduse pensioniametile.

Kontrollimisel selgitas hooldekodu pearaamatupidaja, et teenust saavatele isikutele puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel määratud puudega inimeste toetused laekuvad hooldekodu eraldi arveldusarvele. Laekunud toetused ei ole seotud konkreetse teenust saava isikuga, vaid neid kasutatakse vastavalt vajadusele kõikide hooldekodus teenust saavate isikute, sh nende, kellele antud toetusi ei ole määratud, vajaduste rahuldamiseks korra punktis 2.8 nimetatud eesmärkidel.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste liigid, nende saamise tingimused, nende suurused ning määramise ja maksmise korra reguleerib puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (PISTS).

⁷ Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/lang/est/est-standards.pdf>.

⁸ SA Narva-Jõesuu Hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise kord on kinnitatud SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatuse liikme 01.09.2009 käskkirjaga nr 9 PÕ.

Selle seaduse eesmärgiks on puuetega inimeste iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja võrdsete võimaluste toetamine ning õppimise ja töötamise soodustamine puudest tingitud lisakulude osalise hüvitamise kaudu (PISTS § 1 lg 2).

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmist hoolekandeesutuses elavatele inimestele reguleerib PISTS § 20, mille lg 4 kohaselt makstakse hoolekandeesutuses elavale isikule puuetega inimeste sotsiaaltoetusi puudest tingitud lisakulude osaliseks hüvitamiseks, kui ta vajab oma puude tõttu: 1) kõrvalabi või juhendamist toimingutes väljaspool eelnimetatud hoolekandeesutust või 2) individuaalset abivahendit. Vastavalt sama paragrahvi lõikele 5 ei loeta puudest tingitud lisakuludeks hoolekandeesutuses elava isiku majutus- ja toitlustamiskulusid ning kulusid, mis kaetakse riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest, kaasa arvatud hooldamise, tugevdatud hooldamise, järelevalve või muid hoolekandeesutuse üldiste teenustega seotud kulusid. Seega on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste maksmine põhjendatud, kui puudega isik vajab kõrvalabi või juhendamist väljaspool tema elukohaks olevat hoolekandeesutust või kasutab individuaalset abivahendit, mille soetamiseks tuleb osa kulusid kanda omavastutuse korras. Selle sätte eesmärgiks on toetada hoolekandeesutuses elavate inimeste aktiivset elu ning võimaldada neil osa saada üldistest avalikest teenustest.

PISTS välistab sõnaselgelt puuetega inimeste sotsiaaltoetuste kasutamise hoolekandeesutuse majutus- ja toitlustamiskulude, samuti hooldamise, tugevdatud hooldamise või muude kõigile hoolekandeesutuse elanikele mõeldud teenustega seotud kulude katteks. Pensionieas isikud ja täisealised psüühikahäiretega või vaimupuudega inimesed vajavad kõrvalabi ja toetust väljaspool hoolekandeesutust liikumisel, suhtlemisel arsti juures, isiku individuaalsetest vajadustest tulenevate muude teenuste kasutamisel, pangas, poes ja postkontoris käimisel, kontaktide hoidmisel lähedaste, sõprade ning sugulastega, kodukoha külastamisel, kultuuri- ja spordiürituste ning muude vaba aja veetmise võimalustega seotud toimingutes. Pensionieas isikutel ja psüühikahäiretega või vaimupuudega isikutel puudub reeglina sissetulek töötasu näol, ainsaks sissetulekuks on vanadus- või töövõimetuspension (millest 85-100% on hooldekodus teenust saava isiku omaosaluseks hooldekodus hooldamise teenuse eest⁹) ja puuetega inimeste sotsiaaltoetus, millest tuleb vajadusel katta ka omaosalus abivahendi kasutamisel.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetus makstakse isiku arvele, kuna see on konkreetsele isikule, mitte hoolekandeesutusele mõeldud toetus. Hoolekandeesutuses viibiv isik kasutab oma rahalisi vahendeid ise, nii nagu iga teinegi toetusi saav isik väljaspool hoolekandeesutust. Kui isik ei suuda oma tegudest aru saada või neid juhtida, sh tehinguid teha, seatakse tema üle eestkoste. Isikule makstud puuetega inimeste sotsiaaltoetuse ehk riigi raha põhjendatud kasutamise eest vastutab isik või tema seaduslik esindaja.¹⁰

Seega on puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel määratud puudega inimeste toetus individuaalne ja seotud konkreetset selle isikuga, kellele on see määratud. Eeltoodu alusel leiab õiguskantsler, et hooldekodu tegevus teenust saavatele isikutele määratud puudega inimeste toetuste kasutamisel, kus toetused kasutatakse kõikide hooldekodus teenust saavate isikute, sh nende, kellele antud toetusi ei ole määratud, vajaduste rahuldamisele, ei ole kooskõlas puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse eesmärgiga ning ei ole seega õiguspärane. Hooldekodus teenust saaval isikul on õigus kasutada oma rahalisi vahendeid,

⁹ Hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise korra punktide 1.2 ja 2.4 alusel.

¹⁰ Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (911 SE I) seletuskirja punkt 4.9.

Kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou2&op=ems&eid=911&assembly=9&u=20101227101300> .

milleks on ka puudega inimeste toetus, täies ulatuses oma vajaduste rahuldamiseks ning hooldekodu peab seda isikule ka võimaldama.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel muuta hooldekodus teenust saavatele isikutele puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel määratud puudega inimeste toetuste kasutamise süsteemi (selleks muuta ka hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise korda vastavas osas) viisil, mis tagaks igale hooldekodus teenust saavale isikule võimaluse kasutada talle määratud puudega inimeste toetused täies ulatuses oma vajaduste rahuldamiseks.

(4.7) Hooldekodus teenust saavate isikute raha kasutamise kontrollimine

Hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise korra punkt 2.6 sätestab, et kliendid, kes puude tõttu ei ole ise võimelised raha kasutama, usaldavad oma raha osakonnajuhatajatele hoiule ning viimased peavad kuulutuste kohta arvestust kliendi vihikus. Sama korra punkti 3.2 järgi kontrollib hoolealuste pensioniraha kasutamist osakonnas hooldekodu komisjon koosseisus sotsiaaltöötaja, juhatuse liige ja kassapidaja kt vähemalt kord poolaastas.

Kontrollimisel selgus, et nimetatud korra alusel teostatud teenust saavate isikute raha kasutamise kontrollimine ei ole kirjalikult fikseeritud. Hooldekodu juhataja selgitas, et üldnimetatud kontroll on küll toimunud vähemalt kord poolaastas, kuid kirjalikke dokumente selle kohta ei ole koostatud.

Õiguskantsler leiab, et hooldekodu peab muutma teenust saavate isikute raha kasutamise kontrollimise praktikat ja edaspidi koostama selle kohta kirjaliku dokumendi (protokoll, aruanne vms). Kirjaliku dokumendi koostamine on vajalik nii järelevalve (nii asutusesisese kui ka asutusevälise) teostamisel kui ka juhul, kui teenust saav isik soovib veenduda talle kuuluva raha kasutamise ja selle üle kontrolli teostamise õiguspärasuses või esitada hooldekodule selle peale pretensiooni või pöörduda kohtusse oma õiguste kaitseks.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusel muuta teenust saavate isikute raha kasutamise kontrollimise praktikat (selleks täiendada ka hooldekodu klientide pensioniraha ja sotsiaaltoetuste arveldamise korda vastavas osas) ja edaspidi koostada kirjalik dokument läbiviidud kontrollimise kohta.

(4.8) Maavanema järelevalvetegevus hooldekodus osutatavate teenuste kvaliteedi üle

SHS § 7 lõike 2 alusel teostab maavanem või tema volitatud isik järelevalvet maakonnas osutatavate sotsiaalteenuste ja muu abi kvaliteedi üle. Sama seaduse § 38 lõike 1 kohaselt kontrollib maavanem tema halduspiirkonnas osutatavate sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi kvaliteeti. Järelevalve kvaliteedi üle hõlmab ka järelevalvet põhiõiguste tagamise üle. Kvaliteetne teenus ei saa olla põhiõigusi rikkuv. Lisaks kaebuste lahendamise käigus teostatavale järelevalvetegevusele, peab maavanem läbi viima süstemaatilist, sisulist ja üldistavat järelevalvet maakonnas osutatavate sotsiaalteenuste ja muu abi kvaliteedi üle.

Õiguskantsler uuris, kas Ida-Viru maavanem on nõuetekohaselt teostanud järelevalvet hooldekodus osutatava hoolekandetasutuses hooldamise teenuse kvaliteedi üle. Ida-Viru

maavanema vastusest⁴ selgus, et maavanem teostas viimati järelevalvet hooldekodus osutatava hoolekandeesutuses hooldamise teenuse kvaliteedi üle 04.07.2007, ehk 3 ja pool aastat tagasi. Alates 01.04.2009, mil SA Narva-Jõesuu Hooldekodu jätkas Narva-Jõesuu Hooldekodu tegevust, kuni käesoleva ajani ei ole Ida-Viru maavanem läbi viinud hooldekodus plaanilisi järelevalvemenetlusi.

Õiguskantsler leiab, et Ida-Viru maavanem ei ole nõuetekohaselt teostanud järelevalvet hooldekodus ning ei ole kasutanud oma pädevust isikute põhiõiguste kaitsmisel.

Tulenevalt eeltoodust soovitab õiguskantsler Ida-Viru maavanemal teostada süstemaatilist, sisulist ja üldistavat järelevalvet SA Narva-Jõesuu Hooldekodu poolt osutavate hoolekandeesutuses hooldamise teenuste kvaliteedi üle.

(5) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitusel SA Narva-Jõesuu Hooldekodu juhatusele ja Ida-Viru maavanemale. Soovitusete täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitusete tegemisest.

⁴ Registreeritud Õiguskantsleri Kantseleis 29.12.2010 nr 7-9/101990/1007533.